IV b 1
Kapsel
Lutherskrift

Arvid Sauvander
skänkt till:
Otto Hjalmar Granfelt
1929.

RAMAR

till

Taflorne af Vådelden i Åbo

eller

Åbo Stads Tack-Offer

från

Skuggornas Rike.

Gegen das Mittelmässige kann man nie zu strenge seyn.
GELLERT.

ÅBO. Hos Christ. Ludv. Hjelt, 1829.

Rättelser:

Sid.	2	rad.	24	*står:* intryck?	*läs:*	intryck
—	17	—	22	— barnlös	—	värnlös
—	26	—	3	— Förirringen	—	Förvirringen
—	26	—	13	— ovärdiga	—	värdiga
—	26	—	25	— Min	—	Vår
—	32	—	32	— lira	—	lyra
—	33	—	30	— omoraliska	—	moraliska
—	36	—	22	— kräk	—	kraf

Till Allmänheten.

Difficile est Satyram non scribere.
JUVENALIS.

Att nästan intet arbete inom konstens område — det måtte vara huru fullkomnadt som helst — kan undgå granskares, ofta nog stränga, omdömen, är en, af så många exempel bestyrkt, satts, att den nu icke mera lärer bestridas. Ganska få af de store mästare, som till vetenskapers och konsters utbredande egnat sitt sköna lif, hafva, af samtiden, erhållit den tacksamhetsgärd, hvaraf de, genom sina outtröttliga bemödanden, gjort sig så väl förtjente, utan tvertom blifvit med otack belönte. Detsamma gäller äfven om dem, som sökt att åstadkomma menniskans moraliska förbättring. Sjelfva orsaken till detta är, att

"Afund sitter i sin huggormskula gömd,
Och gnager der på dräpta likars nakna ben,
Men trånar jemt, till outsläcklig hunger dömd,
Och ögat rinner, tål ej dagens friska sken." (*Tafl.* IX.)

Så fingo t. ex. icke en gång de berömda och nyttiga Fastlagsrisen *) vara fria från begabbelsens gissel, utan måste deras prisvärde

---

*) Se N:o 15 och 16 af 1825 års Åbo Tidningar.

tillredare hånligen utstå det för mankönet motsvarande straff, hvilket den "ljusskygge smädaren" *) var nog grym att, med strängt allvar, honom tilldela. Men, sammangadda dig nu, du hela Recensenters här! Låt ditt spejande öga kringirra för att upptäcka de lättaste anfallspunkter! Utrusta dig med alla kritikens vapen! De skola falla dig ur händerna, och på samma sätt, som det gick med den Romerske soldaten, hvilken skulle mörda den grånade Marius, och i det stället nedföll för den vördnadsbjudandes fötter, skall det äfven gå med dig, när dina ögon äro lyckliga nog att få betrakta de hänförande *Taflorne af Vådelden i Åbo* — ett så rundadt, fulländadt och för skönhetssinnet njutningsfullt arbete, att det ensamt tyckes uppväga allt, hvad den Italienska skolan har att framvisa såsom skönt och beundransvärdt. — Med hvilken urskiljning har icke "mästarens konst" (Sid. 1.) der förstått att "utblanda de skiftande färger" (Sid 1.) så att af de mörka och dystra — icke en gång der de borde vara mest synliga — något vidrigt intryck? kan förorsakas; utan allt är så väl sammanblandadt och omrördt, att man, vid beskådandet, nästan kan förmås att, med de Nordamerikanska vildarne, skratta och gråta på en gång, ehuruväl det förra merendels tar öfverhanden. — Visserligen hafva jättesnillen äfven förut framträdt på verldens skådeplats, hvilkas bemödanden hafva varit att uttömma fantasiens haf, och som, genom sina

*) Se N:o 21 af 1825 års Åbo Tidningar.

herrliga alster, hafva tillvunnit sig den förvånade verldens enhälliga bifall; men af så Raphaëliska drag, som denne mästares, har ingen dödlig kunnat berömma sig, och utan att mycket skåda i framtidens natt, kan man dock påstå, att ingen hädanefter kan frånröfva honom det välförtjenta binamnet Oefterhärmlig. Hvem undrar derföre, om föremålet för dessa Taflor skulle vara upprymd af den innerligaste erkänsla, och, för att visa den, söker att göra så mycket i dess förmåga står och dess krafter medgifva? I följd så väl häraf, som af författarens yttrande: "En juvel i gull bör fattas;" (Tafl. IV.) — hvarmed han tyckes hafva gifvit en vink derom — lemnas nu de till Taflorne förfärdigade Ramar *) i allmänhetens händer, med den ifrigaste önskan, att det till dem använda guld måtte befinnas så gediget, som det är en afgjord sak, att hans arbete är en skön *juvel.* I alla hänseenden kan jag dock trygga mig vid det lugna medvetandet, att jag på det högsta bemödat mig om, att hans Taflor måtte ådraga sig allas uppmärksamhet; och att de utsökta och på hvarannan hopade skönheter, som uti dem finnas, icke af någon måtte öfverses, utan stråla med ett högre sken. Måtte hvar och en, som äger sinne för det sköna, gifva en skärf till uppresande af hans

*) Ramen till Taflan XII. har dock under transporten blifvit så betydligt skadad, att den icke kan åtföljа de öfriga; och dess grundämne tyckes äfven vara så skört, att det icke tål mycket vidrörande. *Utgifvarens Anmärkning.*

ärestod, så skola utan tvifvel snillen uppstå, som, lifvade af den uppmuntran han rönt, skola använda alla sina krafter för att tillvinna sig den odödlighetskrans, som redan är flätad omkring hans tinning, och hvaraf han genom sin hänförande Theorba gjort sig så väl förtjent! — I Författarens ynnestfulla åtanka får jag härmedelst innesluta mig, och har endast att tillägga:

"Tag det här! lef säll och glad,
Himlen stegre gåfvans värde!" (*Tafl.* III.)

RAMAR
till
Taflorne af Vådelden i Åbo
eller
Åbo Stads Tack-Offer
från
Skuggornas Rike.

En stad, ej mera till!
(IV Taflan, p. 17.)

Full af stormar var visserligen hela min lefnad, och mer än förskräcklig den katastrof, som tillintetgjorde min jordiska varelse; men "På mulen morgon följer herrlig dag" *); och detta har åtminstone sannats på mig. — Utan att länge behöfva vänta, steg jag i Charons båt, och skattade mig rätt lycklig, då jag, ankommen till andra stranden, ej mera behöfde tillstoppa mina öron för hans gnisslande åror, då jag på en gång blef alldeles förisad af skräck öfver den trehöfdade Cerberi "hundaglafs." (Tafl. VII.) Dock sedan jag äfven härifrån blifvit befriad, så uppgick också min lyckas stjerna i sin högsta prakt, ty då kom Proserpina och öfverlemnade mig "Taflor af Vådelden i Åbo," af hvilken titel jag märkte, att det rörde mig sjelf. Vid genomläsningen af detta förträffliga

*) Se N:o 1 af 1825 års Åbo Tidningar.

arbete, upprördes jag på det högsta, och beundrade i hög grad författarens blygsamma yttrande: "Den gör bättre som kan;" (Sid 1.) — O du, Apollos käraste son, utbrast jag. Hvem har närmare än du hunnit Parnassens höjd? För hvem har Castaliens källa visat sig renare, och hvem har mera än du, varit gynnad af Musernas ynnest? Mitt hjertas varmaste tacksägelse helgar jag dig, och den enda olyckskalk, som jag nu måste utdricka är, att jag icke nog värdigt kan belöna dig. Gerna ville jag nu evigt vandra omkring på Cocytens stränder, och mer än lyckligt hafva mitt ödes lotter utfallit, då jag i dig fann en vän, som deltog i mitt öde; ja, gerna skulle jag till och med afsäga mig badningen i Glömskans flod, för att evigt kunna njuta af ditt arbetes skönhet; ty, hvilken Elyseisk, — jag vill icke tala om jordisk — vällust kan väl jemnföras med den, att beständigt få betrakta så sublima skildringar, som de, hvilka framställas uti ditt arbete, hvilket onekligen af alla hittills kända äger den mest förtjusande trollkraft; och för att bevisa detta mitt påstående, vill jag genast gå till utgallringen af det skönaste, som deruti finnes, och måtte jag åtminstone så mycket lyckas deruti, att jag icke förbigår det, som "närmst bör träffas af blicken." (Sid. 1.)

RAM
till
Taflan I. Klockan IX.

Aux jeux cruels de la fortune
tout est soumis dans l'univers.
RACINE.

Om det är en sanning, att olyckan är mindre tryckande, då man dertill kan skjuta skulden på andra, än då man vet, att man sjelf, genom oförsigtighet varit dertill vållande, så står man också för denna Tafla uti en särdeles stor förbindelse, hos dess författare, emedan han genom den bevisat, att löftesbrott var orsaken till vådeldens för snara ankomst; ty

"Jord, himmel — allt oss lofvade tills morgon
En dag af dem, med hvilka hösten tjusar." och således voro väl *jorden* och *himlen* verkliga bedragare, som icke uppfyllde sina gifna löften, ty hade man blott *tills morgonen* fått vara i fred, hvilka anstalter hade man icke då kunnat vidtaga, för att åtminstone något förekomma den förskräckliga olycka, som nu, så oförväntadt anföll så många i sin säkerhet? — "Den bleke Månen," som "stod ensam i sitt rena fjerran" emedan "Ej vaknat mången af dess systrar än" — således icke *ensam*, då några af systrarna voro vakna — bör dock något ursäktas, ty ehuruväl han

"Såg ned till Aura ifrån etherborgen,
På tankar rik, dem ingen aning tydde." och var "Som Isispresten stum, en gåtgestalt." bör dock detta förlåtas honom, emedan han ej förut varit känd för någon pratsjuka, utan alltid för-

hållit sig tystlåtet och stilla, utom då han, till förströelse, nedkastat några månstenar, hvilka dock icke veterligen hafva förorsakat någon skada. Dessutom fick han äfven sjelf plikta för sin tystlåtenhet, ty då lågan

"sprutar efter under ostördt lopp,
Sjelf Månen, skrämd af sådan hisklig syn,
Sig dödsblek gömmer under fästets bryn,
Hvars vida hvalf, så långt som ögat hinner,
Är nu ett eldhaf, och med sjudning brinner."

Om författaren — ty någon annan kan det visst icke — ville meddela underrättelse om, huru stor del af fästet, som uppbrunnit, så skulle det säkert interessera många. Flere påstå sig sedan den tiden hafva skådat Månen, så att han, så framt han icke är någon gengångare, ännu lärer vara vid lif, ehuru han var nog enfaldig att gömma sig *under fästets bryn*, som då *brann*. Månne de vakna systrarne åtföljde honom, eller voro de nog djerfva att förblifva på sina ställen?

"De väna stjernemör, dem sommarn vaggat
Till rolig sömn, att drömma idel tjusning" böra väl också till en del urskuldas — åtminstone så många af dem, som ännu "Ej vaknat —" ty man kan icke billigtvis af dem fordra, att de skulle underrättat om den förestående olyckan; och om de äfven skulle hafva talat i sömnen, så hade man kanske icke satt mera tro till dem än andra, som då låta höra sin talförmåga; men som de drömde om *idel tjusning*, så är det anledning att tro, det ingenting derom blifvit dem uppenbaradt. Det öfriga af himlen, samt hela jorden kan deremot icke frikännas från

ryggadt löfte, hvilket var så mycket oförsvarligare af dem att åtaga sig, som — efter en Episod, hvilken utgör nästan hälften af hela taflan, och der en trogen beskrifning finnes först öfver en "Finnes natur," och sedan om sederna och lefnadssättet i "Kong Erics stad" — *) det bort vara dem bekant, att:

"Otillräckligt är all kunskaps djup,
Att ana ens hvad nästa ögonblicket
Beskära må."

De som bortglömt sin Bibliska historia och icke veta att: "fästets sjufärgsbåge" är "En tolk af vredens eviga försoning" få nu derom en ytterligare påminnelse.

Författarens uttryck: "den veka handen, Som ritar tankstreck kring sin danings källor" är öfvermåttan skönt; dock önskligt vore att få veta, hvilka de daningskällor äro kring hvilka man med handen kan rita tankstreck.

*) Erics stad skulle läsaren snarare kunna förstå om Stockholm, såsom uti sitt Vapen förande Eric IX:s bild. Se Elers III. 227. Hvarken till Stockholm eller till Åbo var han likväl anläggare. Juslenius i sin Aboa vetus et nova p. 26 seqq; Wasström i sin Æconom. Beskrifning öfver Åbo stad p. 6. anse den väl lika gammal med nationen; men då den icke af någon historieskrifvare finnes nämnd under Eric den Heliges tåg till Finland, så torde det vara bäst att bestämma dess anläggning, eller flyttning från Rändämäki till 1226 eller 1229. Se derom Hr C. R. von Celse. Appar. ad Hist. Sveo-Goth. Sect. I. p. 62, samt Örnhjälms Historia Sveonum Gothorumque. Eccles. L. IV. C. 4 et 5 p. 464 och 491 följ. Det sednare årtalet, som inträffar omkring 70 år efter Eric IX:s död, hålles dock af dem för sannolikast.

RAM
till
Taflan II. Domkyrkan.

Un auteur quelque fois trop plein de son objet
Jamais sans l'épuiser n'abandonne un sujet.
S'il rencontre un palais, il m'en depeint la face;
Il me promène après de terasse en terasse.
BOILEAU DESPRÉAUX.

Denna tafla, som innehåller den så kallade Profbiten, var den som först gjorde allmänheten nyfiken att se och komma i besittning af de öfriga. Författarens utmärkta talang är öfverallt synlig vid betraktandet af denna tafla, och ingenting minnesvärdt tyckes derstädes vara af honom förglömdt. Då den så väl af författaren sjelf, som åtskilliga andra — äfven ryktbara konstdomare — blifvit såsom den förträfligaste bedömd, så lärer det vara öfverflödigt att framdraga de skäl, hvarföre den bör som en dyrbar klenod anses. De mest i ögonen stickande skönheter böra dock ytterligare utställas till exposition, i synerhet som de möjligtvis, emedan de utgöra taflans nedra del, kanske mindre ådragit sig den allmänna uppmärksamheten, hvilken dem visst icke bör undandragas.

"Allt sköflar barbaren och talar
Med thordönets gny genom hvalfven;
Ej sådan predikan hugsvalar,
Blott hörd af de dånande skalfven."

Huru sannt är icke detta? En sådan predikan kunde visst icke hugsvala någon, aldraminst de dånande skalfven, som då voro dess

enda åhörare; ty hvem kan väl författa en predikan, hvaraf de skulle kunna hugsvalas?

"Lik slagtdjurets råmande flämtning,
Den gnisslande orgeln förskräcker,"

Ett utsöktare åminnelsetal öfver den sköna orgeln kunde väl näppeligen påhittas. Hvem skulle icke gerna vilja dela orgelns öde, om man vore förvissad om att få en så skön runa ristad på sin graf? Men så mycket som orgeln är att afundas, så mycket är äfven författaren att beklaga, som varit nödsakad, att göra sin påhelsning i sjelfva slagtarhuset, för att kunna rikta litteraturen med en så skön liknelse, som en *råmande flämtning*; men på huru mäktiga vingar har icke hans kringirrande tankekraft kringflugit öfverallt? Ja mer än besynnerligt lärer det för mången synas, att icke hans hjernfogningar, efter så mycken ansträngning, aldeles sönder sprungit. — Hvem kan väl också nog förundra sig öfver att:

"Klockans förstummade klämtning
Till bönstund ej syndaren väcker."

Huru lyckligt valdt är icke epithetet förstummad (död) till klämtning, som förutsätter lif — ett dödt lif! —

Att författaren i början af denna tafla *) föreskrifver "verldarnes fader" huru han bör förhålla sig, tyckes vara nog öfverflödigt, emedan han utan tvifvel vet, huru han bör handla, utan att inhämta författarens råd.

*) Det förutsättes, att hvar och en som kommer i besittning af Ramarne, äfven är försedd med de dertill hörande Taflor, så att de uti dem kunna insättas; ty att copiera dem helt och hållet — Nej!

RAM
till
Taflan III. Verldsborgaren.

Un poëme insipide et sottement flatteur
Déshonore à la fois le héros et l'auteur.
BOILEAU DESPRÉAUX.

Att en äkta Verldsborgare måste vara en soldat, inhämtar man af denna vers:

"Bäst i krig och bardalek
Vänjes man att sak betrakta,
Öfvas der att utan svek
Med besinning skynda sakta;
Hjertat undervisas der
Bättre än Boëthius lär." hvarföre han också belönas i den följande versen:

"Derför öppnas öfverallt
För den tappre vänlig hydda,
Brasan tänds, när det är kallt;
Till hans fat den bästa krydda,
Bästa vin i rägadt glas,
Gerna fram ur gömman tas."

Att detta också äger grund, derom lärer han bäst sjelf vara öfvertygad. Dock kan icke detta förhindra, att ju till slut:

"Blir en sten hans hufvudgärd" hvilket är en så mycket sämre belöning, som

"Ifrån stridens tummelfält
För han med sig tukt och seder;
Lika tarflig som i tält,
Grannt han aktar på sin heder;
Hvarje nödställd är hans bror,
Och hvar gumma är hans mor." hvaremot väl ingen anmärkning äger rum; men om man

Bäst i krig och bardalek vänjes att betrakta en sak, är mera oafgjordt; ty visserligen hafva store tänkare funnits, äfven utom det militära ståndet, och att man *Öfvas der att utan svek Med besinning skynda sakta*, tyckes vara något ogrundadt, hvad svek angår; ty den som då uppfinner det största *svek*, och som derigenom lyckas att bedraga fiendens klarsynthet, han tillvinner sig alltid det största och förtjentaste loford, och erhåller derföre en belöning, som annars endast tilldelas den tappraste. Hvad det beträffar, att *Hjertat undervisas der Bättre än Boëthius lär*, så är det väl en sanning, att man då äger många tillfällen att utöfva ädelmodiga handlingar, men vid intet annat tillfälle kan, äfven den mest känslofulle, så förisas och tillhårdna.

"Med föraktets ögonkast
Södern stolt betraktar Norden," så yttrar sig författaren i början af denna tafla, men att derpå gå in, dertill kan väl ingen vara förbunden. — Utan att tala om äldre tider, då blotta namnet Norrman, eller en man från Norden, injagade fruktan hos Söderns barn, och då Nordens kämpar ofta nog öfversvämmade deras länder — en skuld, som de hittills lemnat obetald — så lärer det, utan tvifvel, för många, vara i friskt minne, huru deras nyfikenhet, för icke lång tid tillbaka, blef tillfredsställd, så att de troligen icke, så snart, låta öfverväldiga sig af denna känsla. — I litterärt afseende hafva de icke heller någon orsak att föraktá Norden, och göra det visst icke. Tidningen Mnemosyne har blifvit använd vid ut-

gifvandet af Franska verk, och det förljudes nu mera allmänt, att en förbättrad upplaga af Encyclopedien kommer att i Paris utgifvas, så snart de sednare årens Åbo Tidningar hunnit ditkomma, och deras must blifvit utsugen — ett arbete som....

Men låtom oss komma till sjelfva händelsen, som denna tafla föreställer, eller huru Verldsborgaren, som ville vara okänd, och endast för *"att sluta gagnlöst prat,"* lemnade det svaret på fadrens enträgna frågor: *"Jag är Kejsarens soldat."* Han fullgjorde onekligen sin menskliga pligt, medelst utöfvandet af den vackra handlingen, att han räddade en olycklig flickas lif, som visserligen sväfvade uti den största fara, emedan *"hon blef i flamman qvar;"* men ännu mera loford tyckes han förtjena derföre, att han icke mottog den belöning, som honom tillbjöds af den tacksamme fadren, och hvilken visst icke lärer varit obetydlig, emedan den till bal utstyrda dottern bar smycken både på barm, hår och arm; ty att ett och samma smycke tillhört alla dessa tre ställen lärer väl icke varit författarens mening, som visserligen af skrifsättet:

"Löser från sin dotters barm
Smycket, och från hår och arm," är svår att utleta; men i det fallet skulle icke heller den största förbrytersl[illegible] kunnat vara svårare fängslad, än denna olyckliga flicka. Som sagdt är — Verldsborgarens handling var visserligen på flere än ett sätt prisvärd, och önskligt vore att, äfven i andra klasser, träffa så oegennyttigt folk. —

RAM
till
Taflan IV. Försoningen.

If we look into the histories of famous women, we find many eminent philosophers of this sexe.
ADDISON.

Denna Tafla, torde måhända förtjena, att, så väl i anseende till sin storlek, som skönhet, intaga ett af de främsta rummen bland dessa, af det äkta skaplynnet, tilldanade mästarverk, ty huru väl är hon icke från början till slut underhållen, och hvem dristar påstå, att författaren nedstigit ett enda trappsteg från den höjd, som han strax i början intog? Huru rörande framställes icke här försoningen emellan tvenne, högst interessanta, personer — en af hvardera könet — hvilka, efter hvad man kan sluta af innehållet, aldrig haft någon missämja sins emellan, ehuru de, efter hennes fars grundsats:

"Arm ej passar för den rika,
Lek går bäst emellan lika," blifvit, tills nu, åtskiljde? Dock synes han likafullt varit upptagen som vän i huset, emedan han, sedan hennes fars "stolta hus i blinken Vardt en fasansvärd ruin" beklagar, att:

"i dess herrligt redda salar
— — — — — — —
Aldrig mer vid första vinken
Fylls Christalln med cypervin," ty det är mer än troligt, att han icke allenast beklagar sig för andras, utan äfven för egen räkning. —

Mankönet bör i synnerhet för denna herrliga målning vara tacksamt mot författaren, emedan han vetat afskaffa den förnedrande ställning, som det förut, vid frieri-frågor, ofta nog, varit nödsakadt att intaga, och deremot framställt ett aldeles omvändt förhållande. Hämndens timma tyckes nu vara slagen mot fruntimren. För hvarje fåfängt knäfall, för hvarje ohörd suck, för hvarje runnen tår, för hvarje obesvarad billet-doux få de nu dyrt plikta. Till att representera mankönet, — som sålunda bör förhålla sig:

"Fast bör mannen stå som klippan,
Vid hvars fot den veka sippan
Bryts af minsta vårdagsfläkten,
Törs ej bida åskans ljud.

Efter eget hufvud tänka,
Ej en hårsmån efterskänka
Intill sista andedrägten
Af sin rätt: är mannens bud.

Störtad, krossad, ej en klagan —
Barn må qvida under agan! —
Från den starkes läppar höres:
Karl bör kunna stå sitt kast.

Man kan tappa, man kan vinna,
Lyckan är en dolsk gudinna,
Som med bundna ögon föres:
Träffar blindbock, tar han fast." — har författaren hittat på en ganska passande person, som också handlar likstämmigt dessa föreskrifter, eller ungefär som Don Quixote, emot den förälskade duennan. Rådligast vore kanske dock, att, till en början, icke visa så mycken

hårdhet, som vid detta tillfälle blifvit utöfvad, i synnerhet mot en "*Sårad, sanslös qvinna*," ty näppeligen har något fruntimmer under korsfärdernes galanteri-tid — damernas gyllene ålder — visat så mycken stolthet och dermed förenad köld emot sin tillbedjare, som hon här får erfara. Visserligen trodde hon ock, att hon snarare skulle lyckas i sitt förehafvande, då hon säger:

"Föra er på rätta spåren,
Af en spindeltråd beror," men huru mycket blef hon icke deruppå bedragen? Der voro, ty värr, så många Alper att öfverstiga, att mången annan skulle, i hennes ställe, tröttnat på halfva vägen, om icke afsagt sig hela resan; ty icke hjelpte det, att han blef påmint om, huru hon "*i qvällens tysta stunder, Utan svek och arga funder*," gråtit med honom öfver förlusten af hans mor, för att "*bota hans saknads smårtor*" och att "*kårleken då varit hennes skyddsgud*," eller att hon tilltalade honom:

"Skåda här en barnlös qvinna,
Se dess tårar, hur de rinna;" ty hade icke han för att "*förtjena himlen*" förbarmat sig öfver henne, så hade hon väl aldrig vunnit sitt syftemål. Detta kallar han nu "*Kårlekens triumph*," men hvarföre icke lika så gerna *mankönets*? Sedan nu "*tjusarinnan vunnit*," så förändrar han ton och finner att:

"Stolthet, döf och blind, bereder
Egen ofärd, egen skam," och sedan han, förmodligen, påmint sig det *cypervin*, han hos hennes far druckit, så går han till och med så långt i sitt ädelmod, att han säger:

"Nej, din fader skall ej svälta:
Nöd är glöd och gitter smälta
Slaggen från det smycket Heder;
Rensta gull då gläuser fram."

Derefter yttrar hon sig:

"Om vår gerning Gud behagar,
Och vi hinna gamla dagar,
Nytänd trefnad, ro och lycka
Invid dessa stränder le."

Måtte då *deras* gerning behaga Gud, och de båda upphinna en ålder, som åtminstone svarar emot Methusalems, så framt allt beror af *deras gerning* och *deras dagar*. Hon tyckes sedan vara lättad från alla bekymmer, och finnande sig i sitt öde, säger hon sist:

"Herre må din vilja ske!" hvilket hon väl icke, med sin bästa vilja, lärer kunna förhindra.

— — skön är lagrens åra
Och hög den vishet, som till Pindus för.
AXEL GABRIEL SJÖSTRÖM.

Sedan jag ytterligare länge betraktat denna makalösa fjerde tafla, öfverföll mig en dvala, som mycket liknade sömn, och derunder tyckte jag mig vara försatt till Pinden, der mina ögon endast möttes af lagerkrönta hufvuden, ibland hvilka jag, till min innerliga glädje äfven igenkände författaren till dessa taflor, hvilken, så länge, med otålighet ditväntad, just nu ankom för att der intaga sin plats. Genast ville jag väl framtränga, för att kasta mig ned till min idols fötter, men då jag märkte, att detta mitt bemödande ändock skulle blifva fåfängt, i anseende till den otaliga mängd, som framströmmade för att helsa honom Välkommen, så beslöt jag att först afbida slutet på detta uppträde. Snart såg jag dock fyra vördnadsbjudande personer ankomma, hvilka jag igenkände för att vara Byron, Anacreon, Shakespeare och Göthe, vid hvilkas annalkande de öfrige drogo sig tillbaka. Darrande af glädje emottogo de mitt hjertas älskling, och, höjande honom på sina axlar, buro de honom till den plats, der den ärevördige Homerus sedan årtusenden suttit, och hvilken han med så mycken heder beklädt; men som nu måste af honom afträdas till den nykomne Skaldernas Coryphé, som genast intog den, och strax blef omgifven af de Nio Muserna, som aldrig få öfvergifva honom, utan alltjemt skola gjuta vatten på hans snilles eld, utom hvilket försigtighetsmått han till och med sjelf skulle deraf kunna

förbrännas. Ytterligare ankommo *Skyddsgudinnorna*, som med bedjande åtbörder och *Oskuldens* tårar i sina ögon väntade att få höra *Hjertats hemlighet*, hvilket dock icke, för detta tillfälle, kunde dem beviljas. Nu uppstämdes på en gång allas röster till hans lof, och med en obeskriflig känsla sjöngos följande versar:

Hell dig, du Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste!
Som främst bland verldens Skalder stått,
Och nu är här den störste.
Vi besjunga dig, du Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste. :,:

Hvem teckna kan den glädje, som
I våra ådror brinner?
Om nu Apollo till oss kom,
Han kallnad kärlek finner;
Ty vi hylla dig, du Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste. :,:

Homerus står med nedstämd ton,
Och med förvånadt öga.
Att någon skulle ta hans thron,
Det trodde han väl föga.
Men du kom, och blåste alla bladen om, (*Tafl.* VIII)
Du Fantasiens Förste. :,:

Hur gerna skulle icke han,
Från början börja åter? (*Tafl.* VIII.)
Men nu han det ej göra kan,
Ty tid ej det tillåter. (*Tafl.* VIII.)
Derför dyrka vi dig Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste. :,:

Nu hvarken skofvor eller gull, (*Tafl.* VIII.)
Ej heller annat glitter,
Dig rör, ty krypet uti mull } *Tafl.* VIII.)
Nu sitter blott och sitter. }
Ack, vi tillbe dig, du Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste. :,:

Ej under under solen ske (*Tafl.* IX.)
Det är *nu* kändt af alla;
Men nu af häpnad stjernorne
Tycks sjelfmant nederfalla,
För att kransa dig, du Poësiens Drott,
Och Fantasiens Förste. :,:

RAM
till
Taflan V. Visaren å Tornuret.

Säg, när Jöns med sina infall dundrar,
Och när Matts och Erker åt dem le,
Hvilkendera bör man priset ge,
Den som talar, eller den som undrar?
OXENSTJERNA.

För att uppväcka dem, som tillika med mig kunnat blifva Morphei lydiga tjenare, under betraktandet af den nästföregående taflan, har författaren haft den prisvärda omtankan, att på scenen framkalla en person, som, under antaget namn af Visaren å Tornuret, återkallar i minnet, den nästan alldeles bortglömda, men likväl högst roliga figuren Arlequin, som fordom genom sina lustiga språng och skämtsamma infall, tillvann sig så många skrattlystnas bifall och beundran. Lika så litet, som man kunde förmoda, att Melpomene, sedan han af Thalia erhållit en något tvetydig orlofssedel, skulle taga honom under sina vingars skugga, och tilldela honom en role vid sina Tragiska föreställningar — och det skola ju så väl denna, som de öfriga Taflorne ändock vara — lika så säker är man nu, att han hos henne kommer att bibehålla sin plats, sedan han så lyckligt debuterat. Nu behöfver han väl icke mera, sedan han *"skrifver lag för Pehr och Pål, akta på våderhanars glam,"* men om han ock skulle stiga ännu högre i värdighet, och *"derföre folket öfver axeln ser,"* så bör han dock alltid med tacksamhet minnas den, som åter-

väckte honom till lifvet, efter en så lång skendöd, samt flitigt ösa ur hans vishets källa, och hämta blomster från hans örtagård, och om hans tal ändock liknas *"vid Tokars prat,"* så bör dock detta af honom med tålamod fördragas. Stånde dock honom fritt, att tysta munnen på den, som sålunda vågar tilltala honom: *"Målsman, lögn du hafver sagt,"* äfvensom det synes billigt, att sedan han med all möjlig förnufts-ansträngning, låtit höra sin oratoriska talang, så bör ej författaren komma, som en tertius interveniens, och taga ordet ur munnen på honom, utan låta honom sjelf draga den slutsats af sitt tal, som han tycker vara riktigast. Utom lågan, som på ett så ohöfligt sätt som: *"Målsman"* &c., afbröt Visarens tal, visas här äfven en fjerde person, ehuru icke såsom talande, utan blott verkande; ty att icke lågan och härjaren äro desamme, synes tydligen af dessa rader:

"Nu verkets krafter härjaren förtär" och sedan
"Sist kommer lågan med sin vilda makt
Och säger: "Målsman lögn du hafver sagt."

RAM
till
Taflan VI. Menniskovännen.

At te Cydne canam tacitis qui leniter undis
Cæruleus placidis per vada serpis aquis.
TIBULLUS.

Utan att hafva varit i krig som Verldsborgaren, tyckes dock Menniskovännen hafva betraktat saken på sin rätta sida; ty sedan han funnit att "Det bästa spel kan tappas
När man är alltför bråd," så hvarken "*rännde* (sprang) *han I dyrköpt fyrspannsvagn*," som de andre, utan "*förespännde en häst*," och "*framsatte icke hundra fat*," utan var nöjd med "*god husmanskost.*" För honom var också den "*flärden vidrig, Hvars våg till fanders bår.*" Dock tyckes hans vishetshöjd hafva varit den, att sedan "*i unga åren hans bröllop ej blef af*," och han mente "*gråhåren de äro kärleks gräf*," han alls icke tog någon maka, hvartill han ägde så mycket större skäl, som han visste att:
"Man ser så ofta miste
På flickorna i by" och ehuru ingen med honom "*skalkats*," så hade dock "*Bekymren sällan nalkats*" honom. Som han nu äfven understödde pauvres honteux, hvilkas armod författaren, för att leda läsarens fantasi ända till Kurhuset, liknar vid "*en neslig krämpa Som man ej sjelf kan dämpa, Men blygs att röja*," samt för att kunna hjelpa dem, "*sparat ihop en arfvedel*," som låg förvarad "*djupt*

på kistans botten" — förmodeligen för att så mycket lättare komma åt den — så bör ingen "*Glo*" på honom "*med mörka ögonkast*," eller förundra sig öfver att han kunde säga:
"Min bok var lätt att sluta
Ty den var klar och ren."

Sådan är den Menniskovän, som här framställes till eftersyn, och hvars lefnadsreglor väl ingen bör klandra; men hvar och en måste dock medgifva, att om alla menniskor skulle vara af samma sinnelag, som han, så skulle ganska säkert, inom kort, hvarken Menniskovänner eller Menniskohatare finnas, och ingen skulle då hvarken kunna författa eller betrakta Taflorne af någon vådeld.

RAM
till
Taflan VII. Förirringen.

Virgile au prix de lui, n'a point d'invention.
Homère n'entend point la noble fiction.

BOILEAU DESPRÉAUX.

Att denna rubrik är den mest passande vågar väl ingen motsäga, och säkert skulle ingen misstyckt, om den funnits på sjelfva titelbladet; ty "Man må hänga mig fritt eller stena,"*) om någon annan skulle bättre kunnat pryda den platsen. Hurn många särskildta ämnen, ovärdiga att beskrifvas, hafva icke under dess författande sväfvat för den Oefterhärmlige mästarens outtömliga fantasi? såsom: "*Skri och stoj, Hundaglafs och barnagråt Knak och brak och jemmerlåt, kullkörda kårror, sönderremnade tunnor, dyra krukor, gamla ländstolar,*" och till slut "*börsar,*" hvilkas värde dock icke uppgått högre än till det som en dyr kruka kostar, emedan "*bofven*" endast beskylles för "*snatteri,*" och med skäl utropar författaren efter uppräknandet af allt detta:

"Fåfäng skildring! ingen tunga
Min förbistring tolka kan;
Sjelf Homerus lefde han,
Skulle knappast henne sjunga."

*) Se N:o 58 af 1826 års Åbo Tidningar.

Hade alltsammans blifvit utfördt med den medelmåtta, som är rådande i det öfriga af denna Tafla, så hade säkert ingens förhoppningar blifvit bedragne. Väl är det sannt, att icke nattens mörker skingras mycket af en stjernas sken; men så är det dock en ljuf syn att träffa på en oas i Zahras öken.

RAM
till
Taflan VIII. Gammal man på Gata.

Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
OVIDIUS.

En ganska kunskapsdiger person framträder här, som gör sina betraktelser öfver all tings fåfänglighet, och som talar ett helt annat språk än Visaren å Tornuret, med hvilken han annars äger det gemensamma felet, att vara väl mycket pratsjuk; men som detta härleder sig derifrån, att han tänkte: *"Frójd år att lysa de unga på stig,"* så är hans afsigt visserligen ganska berömlig. Hans reminiscenser äro fullkomligt sådana, som man kan vänta sig af en man, hvars vishets-nadir är:

"Ofvanom stoftet är veta
Bättre än leta," en sak, som både unga och gamla säkert komma öfverens om. Det skulle till och med här i tiden icke alltid vara så skadligt, om man vore i besittning af den gåfvan; ty utan tvifvel hade så väl han, som många andra, då slagit sig mycket bättre ut vid den förskräckliga olyckshändelsen. Hvad han för öfrigt säger tyckes icke vara underkastadt någon fara, så att man icke kan finna någon anledning till hans yttrande:

"Nya besittningar samla
Tör ej den gamla," hvilket var ett för-

skräckligt slag för den vettgirige, som i händelse den *gamla* vidare fortsatt sina bemödanden, ägt det skönaste hopp, att snart se sin vishets förrådskammare fylld med den herrligaste insamling. Om den *gamla* genom kaffekoppens eller något annat besynnerligt biträde fått veta den vigtiga hemligheten:

"Lycker ock sömn hvad det lider
Ögat omsider." är svårt att afgöra.

RAM
till
Taflan IX. Nattbetraktelser.

Crede mihi mores distant a carmine nostro.
OVIDIUS.

En skön samling af så väl författarens egna, som många andras alster erbjudes uti dem till närmare skärskådande; men som författaren icke kan förpliktas till redovisning för andras tankar, lika så litet som han för dem kan skörda något beröm, så vill man endast fästa sig vid det, som man tror eller tycker vara hans tillhörighet, hvarutaf bör nämnas:

"Och anden flyger under obehindradt lopp
Inunder stjernepelln, den etherrena, blå," ty denna demarcationslinea är endast gjord för vanliga menniskor, men utgör en mycket för trång krets för författaren sjelf, hvilken begifvit sig vida utöfver den, då hans ande tog sin flygt ända in i Guds rådkammare, dit han för andra gången väl icke lärer slippa, emedan han icke allenast pladdrat om hvad han der fick veta, utan äfven deröfver fällt ett omdöme, med hvilket han bort hålla inne.

Att begge dessa saker äro fullkomligt sanna, synes af hans yttrande: "*strångt var himlens straffbeslut;*" ty huru kunde han väl annars veta, att det var ett beslut af himlen att straffa? Om man nu jemför detta hans uttryck, med det som säges uti Taflan II, der han tyckes hafva för mycket låtit hänföra sig

af den känsla och värma, som annars är så lagom rådande uti de öfriga Taflorne, huru vill författaren då reda sig? Att der tilltala elden, som han sjelf säger vara sänd af Gud, på detta sätt: "*Ursinnige eld, du dig dristar,*" och sedan: "*Allt skóflar barbaren,*" det tyckes väl vara något *ursinnigt*, och ingen lärer heller kunna neka, att det är temmeligen *barbariskt* att beskylla himlen för all den olycka, som kan drabba oss; ty på samma sätt kunde ju också en poët, hvars arbete, med vämjelse, bortkastas, skjuta hela skulden på himlen för dettas afgjorda oduglighet, ehuru himlen visserligen icke deruti har någon vidare del, än att han icke utrustat honom med de snillesförmögenheter, som äro erforderliga, för att sammansätta ett läsbart verk af poëtisk beskaffenhet; men att icke alla blifvit utsedde till en och samma sysselsättning, det kände redan våra första föräldrar, som derföre bestämde den ene af sina söner till åkerbrukare, och den andre till att idka boskapsskötsel — förmodligen efter de anlag, som de röjde. — Sedan den tiden hafva otaliga lofliga näringsfång uppkommit, ibland hvilka man kan välja det, hvartill man äger mest fallenhet. Icke är man derföre en duglig poët, för det att Allmänheten en och annan gång, utan knot, hållit till godo det vittra kram, som blifvit den tillbjudit, ty den saken låter lätt förklara sig. När en illa utrustad person vill beträda den litterära banan, och lemna Allmänheten något prof af sin spräckliga afvel, så händer det väl, att flere vackra, och till och med sköna fläckar

kunna finnas, som lätt kunna förblinda några läsares ögon, hvilka antingen icke kunna, eller icke vilja känna, hvarifrån de härstamma; men dermed förhåller det sig på samma sätt, som när en fattig gumma vill förfärdiga ett grannt lapptäcke, ty hon måste då först, på hvad sätt som heldst, förskaffa sig vackra klutar från förmögna hus, på det att icke hennes egna måtte bli för mycket synliga, och på det sättet kan det lyckas henne, att få det temmeligen hyggligt, och mången, som icke känner hennes små tillgångar, kan förmås att tro, det alltsammans tillhört henne. Så ock med författaren. — Tager man nu från båda det dem icke tillhöriga, så består hennes täcke af idel trasor, och han, endast öfverhöljd af poëtisk drägg, står som Åsnan, beröfvad sin lejonhud. — ett föremål för allas åtlöje. — Skulle dock någon gång en fallstjerna komma, som sprider ett svagt skimmer i den töckniga natt, hvaraf han omgifves, då blåses det med allo makt på Famas trompet och i Heimdalls horn, på det ingen längre måtte vara i okunnighet om, att den philosophiska stenen verkeligen är funnen, och ofta nog märker han icke sjelf, att han ännu slingrar sig, som misteln, utan egna rötter, kring andra träd, och suger från dem all sin must och styrka.

Men med glädje aflägsnar jag mig från dessa betraktelser, och det så mycket heldre, som jag redan hör den äkta Skaldens uppstämda lira, och vill ännu en gång berusas af dess klingande toner, till hvilka hvar och en må

lyssna, som icke är alldeles döf för det evigt tillsigdragande sköna:

"Ung synderska sig gömmer under slöjors hägn,
Hon blygs för lytet på den eljes fagra hy,
Hon spar ej smink, ej doftande essencers regn,
Och rodnar så, om syster ens nänns henne bry.

Men odygd vexer snart, och ogräs rötter slår,
Tills innan kort vid ljusan dag på öppet torg
Oslöjad Lustan med sin tärna, Fräckhet, går,
Af trotset följd, som skansar sig i bombfri borg."

Om alla författares samfäldta skönheter skulle kunna blifva tillsammanslagne, så skulle de dock, mot dessa få rader hafva mindre än intet att betyda; ty huru hjertskärande är icke hvarenda ton? När har väl förut något dylikt blifvit en bildad Allmänhet till eftersinnande framställdt? Hvem har väl förut med en sådan finhet i känsla och smak förmått att visa sin tillbörliga erkänsla mot sina qvinliga subskribenter? Men hvad hade de icke också att hoppas af en man, som förut vid så många tillfällen sökt att tillvinna sig deras välbevågenhet? Hvilken skyndsamhet lärer icke hvarje mor haft för att snart kunna lemna detta i sin uppväxande dotters händer, och hvilken hög rodnad skall icke då hafva färgat hennes kinder, om hon icke redan hunnit den höjd, som författaren beskrifver? Författaren borde i sanning omgifvas af en helt annan *borg* för att der hålla sina omoraliska föreläsningar.

"Emedlertid den Evige från Ljusets sal
Med blick, som tränger genom alla töckens natt,
Bekymmerfull ser vexa afgrundsynglets tal,
Liksom ej funnes lag, och straff för brotten satt."

Genom ordet *Bekymmerfull* har det lyckats författaren att göra definition på Gud mera fullständig.

För att alldeles undvika *"det hemska tjut nu ôrat når af"* . . . så är det bäst att lemna det öfriga af Taflan, på det icke de oskyldiga *små*, som bo så nära i grannskapet, måtte förskräckas, eller deras blyga känslor deraf röna något menligt intryck.

RAM
till
Taflan X. Barnen.

Alles ist gleich tief empfunden, und ihm gleich viel werth.
BÖTTIGER.

Detta ämne, — visserligen ett af de yppersta, som, i synnerhet efter en så stor förutgången olyckshändelse, kan komma på en artists lott att afmåla — har också, efter förmodan, blifvit ganska lyckligt och väl utfördt. *"En liten ljuslockig och from tårna sitter och låskar gullbroders divana gom"* hvarföre det heter:

"Som engelns så vek
Är känslan hos qvinnan," och detta beröm tyckes ej heller vara öfverdrifvet, ty hvilken annan än en qvinna skulle väl göra sig besvär med, att vid ett sådant tillfälle sköta ett dibarn? Något obestämd är dock liknelsen; ty hurudana en *engels känslor* äro, lära väl icke många hafva sig bekant; men om ett sådant väsende skulle vara känslofullt, och i följe deraf röras af hvarje nerfskakande syn, som här kan möta ögat, så skulle säkert ingen dödlig vilja tillbyta sig dess plats, utan heldre vandra fram på sin egen törnbeströdda bana, der åtminstone någon gång en glädjens blomma förtjusar med sitt ljufva doft, och låter honom till en del glömma det framfarna. Skulle författaren, — för hvilken ingen ting synes vara fördoldt, och som är i stånd att till en

så ytterlig grad uppglödga sin fantasi — hugna andra vettgiriga med en vidlöftigare karakteristik öfver englarne, så skulle den säkert emottagas med samma nöje, som när *"mamma kom, sedan hon ur hemkojans flamma hade bårgat namnam"* åt sina barn. —

Ett ovanligt skönt penseldrag bortskymmer, på denna tafla, till en stor del de andra framkrystade herrligheterna:

"Den (barndomen) drömer ej än
Om afundens ränker,
Om arglist som stänker
I skumrasket smuts på sin såtaste vän."

För att kunna uppfiska denna äkta och snygga perla, som tyckes vara hämtad från sjelfva botten af Castaliens källa, har författaren säkert varit tvungen, att, liksom andra dykare, tillstoppa både näsa och öron, om icke förnuft och alla sinnen; ty att han sjelf haft besvär med dess uppsökande, är intet tvifvelsmål underkastadt.

"Och högmodets kräk,
Som pinar och fräter,
Som nicka förgäter,
När höfligt man bugar, den vet icke af."

Denna vers, som är i sammanhang med den föregående, bör, icke heller, med stillatigande förbigås, emedan den visar, att författaren icke förglömt något för att göra Taflan fullkomlig.

RAM
till
Taflan XI. Aura och Klio.

Miserere tamen crudelis et sile tandem,
Aut si tacere lingua non potest ista
Aliquando narra, quod velimus audire.
MARTIALIS.

"Helt ensam Aura satt:"

"Och tårar kinden plöjde, — hvilka förskräckliga tårar!
Som Magdalenas mild;
Sin blick mot himlen höjde
Den sorgsna marmorbild."

Väl har man historiska exempel på, att stumma personer, vid förskräckliga tillfällen, erhållit den dem beröfvade talförmågan, t. ex. Crœsi son, då en af Cyri soldater skulle mörda hans far; men att en *marmorbild* är ett lefvande väsen är ännu mera sällsamt, ehuru icke omöjligt, som man ser så väl häraf, som af Pygmalions stod, hvilken, på hans till Gudarne sända ifriga böner, äfven fick lif.

Flere lärorika saker inhämtar man af denna Tafla; ty visserligen är det för Genealogien en vigtig underrättelse att få veta, att Aura och Klio äro *systrar*, ehuru de blifvit uppfostrade så långt ifrån hvarandra. Men så mycket ädlare var det handladt af Klio, att från *"Greklands gudalunder"* nu ila för att uppmuntra sin syster, ehuru det är nog besynnerligt, att hon, vid ett tillfälle sådant som detta, kunde vara *"glad."* Hennes helsning lyder sålun-

da: "*Sitt ej så dyster, syster*" och sedan följa de nyheter hon medför:

"För jord är sorgen blott;
Odödliga ej lyster
De arma menskors lott."

Det behöfdes i sanning att så aflägset ifrån få veta en så märkvärdig nyhet. — Aura svarar dertill:

"Väl sannt der du är boren,
O Klio; men förlåt,
Den elyseiska våren
Ej sträcker sig hitåt."

Ganska skönt uttrycker sig Leopold, då han säger, att stormen har fattat det menskliga sinnet, och när kan det bättre användas än nu? Stormen har i sanning på sina vingar fört Aura utom alla förnuftets regioner, då hon nekar Nordens barn en *elyseisk vår*, som här är detsamma som odödlighet, och i det fallet har författaren äfven rätt, då han säger:

"Med föraktets ögonkast
Södern stolt betraktar Norden." (*Tafl.* III.)

ty då vore väl Norden både att förakta och beklaga; men när man låter marmorbilder tala — hvilket Herren för framtiden, mildeligen afvände! — så kan man ej heller vänta sig bättre. Olycksmåttet tyckes vara öfverfullt nog, då man måste utstå de grymma marter, som lifslefvande personers skrifter pålägga oss, och mången skulle till och med gerna aflåta tvenne af sina sinnen, nemligen hörseln och synen, för att med sitt öra undvika klangen af säckpipans toner, och med sina ögon slippa att se de olyckliga poëtiska halsbrytande sprången.

Aura berättar sedan om sin barndomstid, och säger till Klio, som förut kände hennes ödes sälla skiften:

"Skrif upp i minnesskriften,
Nu Aura sjungit ut!" ehuru hennes Jeremiad just då börjar. Sedan den är fulländad säger Klio:

"Din cittra jag bevarar;
Gif Delos Gud sitt lån!"

Häröfver förtörnas Aura, och samtalet emellan de begge systrarne slutas med hennes ord:

"Blir jag ock den förgätna,
Hon skall dock klinga än" hvarefter

"Vid Kejsarstoden, höga,
Sjönk varligt cittran ned;
Från saligt hjelte-öga
Skön ljusning vidt sig spred."

Hela denna Tafla bär stämpel af författarens sällsynta förmåga att frambringa vidunderliga målningar. Särdeles har han dock här lyckats att sätta hvar och en i tvekan om, hvilkendera af systrarne, som det högsta priset bör tillerkännas, antingen Klio för sitt uttryck:

"Odödliga ej lyster
De arma menskors lott" eller Aura för sitt:

"Den elyseiska våren
Ej sträcker sig hitåt."

"*Den gör bättre som kan.*" (Sid. 1.) Men ho vågar träda i hans fotspår?

"Je tremble en ce moment de ce que l'on va dire."
BOILEAU DESPRÉAUX.